

קבורתנו שאין לה דומע ולא מקונו

ארבעה שירים

מאיטלקית: אסף בנרף

אוגו פוסקולו (Ugo Foscolo, 1778-1827) – משורר וסופר איטלקי, מחשובי היוצרים האיטלקיים בשנות התפר שבין המאה ה־18 למאה ה־19. נולד בשם ניקולו פוסקולו באי זקינתוס שביוון לאב איטלקי ולאם יוונייה. משך כל חייו נדד וגלה בין יוון, דלמטיה (כיום בקרוואטיה), איטליה, צרפת, שווייץ ולבסוף אנגליה. פוסקולו היה פטריוט ואידאליסט והיה מעורב בדיונים הרבים שהציתה נפילתה של רפובליקת ונציה. בתחילה היה תומך נלהב של נפוליאון ואף בהמשך לחם למענו בצבא צרפת, אך לאחר שמסר נפוליאון את ונציה לאוסטרים בהסכם קמפ־פורמיו הצטננה התלהבותו. בהשפעת אותו אקלים פוליטי חיבר את הרומן "מכתביו האחרונים של יאקופו אורטיס", מעין גרסה פוליטית של "ייסורי ורתר הצעיר" לגתה, המבוססת אף היא על מקרה אמיתי. מלבד הרומן נודע פוסקולו כיום בעיקר בזכות שתי האודות "ללואיג'ה פאלאוויצ'יני שנפלה מסוס" ו"לחברה שהחלימה", הפואמות "על הקברים" ו"הגרציות", וכן תריסר סונטות. בסונטות ניכרים ניצני התפיסה הרומנטית המערערים את האסתטיקה הניאו־קלאסית, בהם פסיחות ויצירת רצף תחבירי בין הבתים ולפעמים אף בין המרובעים למשולשים. עם המוטיבים העיקריים של הסונטות ניתן למנות את הקיטוב מחשבה־רגש, הזרות והגלות, האהבה ואהבת המולדת, האידיאלים היווניים הקלאסיים וחרדת המוות.

א"ב

לא אגע לעולם בגדותיך, גדות נשגבות,
שבהן בנעורי השתרע גופי הלבן,
אדמת זקינתוס, את הנבטת בגל אדוות,
שבו ונוס נולדה בתולה, בימה של יון,

שהשכילו סגלות חיוכה הראשון לצוות
שיפרו ויוריקו איים, ולכן על זיון
של שכבות הענן ועל סבך הענף העבת
לא שכח הפיטן לשורר שיר מופת, וכיון

שזמר גורלות שבים ושורר גליות,
אודיסאוס, למוד פרענות ועטור תפארה
שב אל איתקה זו הסלעית לנשק עפרה.

זכר בנה, זולתי זה השיר, לא עתיד לך להיות,
הו ארצי ואמי: הגורל הן זאת לנו כונן:
קבורתנו, שאין לה דומע ולא מקונן.

ויום אחד, אם לא אתמיד בכריחתי
מעיר לעיר, ודאי תראה כיצד אכרע
על אבנה, אחי, שוטח יפחתי
על זיו שנותיה הרכות אשר הכרע.

האם בדרך תשא ימיה הפחותים,
אל אפרך המחריש את שמי תקרא,
אך אליכם לשוא כל איברי פשוטים.
אם ממרחק אכיר גגות המכורה,

אחוש ברגז האלים ובתעוקות
החבויות אשר הפכו ימיה סער,
ואתפלל כי בחופה אוכל לשקט.

מתקוותי אך זה נשאר, חלל ופער!
ביום ההוא, זרים, השיבו לפחות
את עצמותי אל חיק האם מפת הצער.

אולי מפני שצ'לם את לשקט הנצחי
אלי את באה ובואך יקר כל כך ללב,
שעת-ערב! גם כשילוו את צעריך שמחים
עבי-הקיץ ומשב של צפרירים שלו,

וגם כשמסופות שלגים אל התבל תנחי
את חלחלות האפל הארך להשתלב,
תמיד תרדי כה מיחלת, ואת הדרך
הנסתרות ברוך תאחזי, את דרכי הלב.

את מחשבות-לבי שלחת בנתיב הנודים
המובילים אל ריק הנצח; וחומק בינתיים
הזמן הזה הרע, אשר עמו ילכו גדודים

של דאגות שהתאנו לשנינו ענותים;
ועת אביט בשלותך, תשקיט היא ותרדים
את רוח הקרבות שבי שואגת שבעתים.

מה תשהה? המאה כבר חותם אחרון מניחה;
אל מקום אשר בו בטלים החקים ושבורים
מחישה צעדה ונושאת אל הלילה עשרים
משנותיה, אשר תעטפנה צנת שכחה.

אם משגה החיים, אם חרון ואימה ובכא,
הן חיית מדי וימיה כלם נספרים;
וקעת את חיה תיטיב ותשקד על ספרים
ותנחיל לדורות הבאים את מופתי כתיבתך.

בן אמלל, מאהב מיאש, מולדתו נשמטה,
איש קשה לבריות וקשה גם על נפש עצמו,
ועל אף עלומיו חרושה כבר דמותו וקמוטה,

מה תשהה? החיים בני-חלוף, היצירה היא לעד;
האדם שקצרו גבורותיו, שמועט לו עצמו –
דף שיריו, הוא יקצר התהלה שאליה נועד.